

na tisk, poštovné a obálky) tedy dohromady činí zhruba 8400 Kč. Na členských příspěvcích se vybere 6240 Kč, deficit je tedy více než 2000 Kč. Zvýšení členských příspěvků pro r. 2003 minimálně na 100,- Kč je tedy nezbytné. Bystří počtáři jistě hbitě zjistí, že ani toto zvýšení rozdíl stále nevyrovnává. Zbývající částku je však možno hradit z prodeje zpravodaje institucím.

jl + zs

Noví členové

Eva Loskotová, Chorvatská 1313, 250 82 Úvaly, e-mail: loskotova@centrum.cz
 Pavlína Skuplíková, Solidarity 101, 100 00 Praha 10, e-mail: skuplikova@seznam.cz
 Jan Vondrák, Harantova 1501, 397 01 Písek, e-mail: jan.vondrak@tix.bf.jcu.cz

Změny adresy

Radek Dětinský, Mojžírova 6, 140 00 Praha 4 – Nusle; dříve: Nevanova 1049, 163 00 Praha 6
 Vítězslav Plášek, Mánesova 19/2999, 701 00 Ostrava; dříve Puškinova 13,746 01 Opava

ODEŠLI

ELSA NYHOLM (1911 –2002)

Elsa Nyholm se narodila v roce 1911 na rodinné farmě v Nordaně v nejjihnější části Švédska. Na počátku 20. století nebylo považováno pro dívky za vhodné usilovat o vyšší vzdělání a tak Else nebylo umožněno chodit ani do základní školy. Místo toho měla pracovat na farmě a připravovat se na život ženy farmáře. Jako dospívající mladá dívka pečovala několik let o svoji babičku a poté navštěvovala školu ručních prací a péče o domácnost.

V roce 1932 získala místo v Botanickém muzeu v Lundu jako technická asistentka a později jako muzejní asistentka. Při práci v muzeu Elsa zjistila, že v severní Evropě chybí dobrá vědecká flóra mechorostů a tak připravila podle své představy vzor zpracování jako podklad žádosti o získání finanční podpory pro takovou flóru. Ačkoli Elsa nikdy nezískala formální vzdělání, její žádost uspěla. V letech 1954-1964 tak pracovala díky tehdejšímu Swedish Natural Science Research Council na své flóře. V roce 1964 se stala kurátorkou herbáře mechorostů švédského přírodovědného muzea (Naturhistoriska Riksmuseet) ve Stockholmu, kde pracovala až do důchodu. V roce 1969 jí byl udělen čestný doktorát na Universitě v Lundu. Na dalším, nedokončeném vydání díla „Illustrated Flora of Nordic Mosses“ pracovala mnoho let, nejprve se Stockholmu, později v Lundu. Elsa se zabývala také přípravou bryoflory Turecka, kam podnikla dlouhé výzkumné cesty. I v této práci značně pokročila, ale nakonec byl výzkum pro nedostatek finančních prostředků ukončen. E. Nyholmová zemřela ve Švédsku po dlouhé nemoci 1.10.2002.

L. Hedenäs (překlad z angl. B. Buryová)

HEINAR STREIMANN (1938 – 2001)

Málokomu je známo, že tento významný australský bryolog je vlastně Estoncem. Narodil se 19.12.1938 v Tartu, se svými rodiči se však vystěhoval v r. 1950 do Austrálie. Po vystudování zprvu působil krátce v meteorologické stanici v Melbourne, vzápětí však přesídluje na Papuu Novou Guineu, kde působí na různých lesnických institucích a konečně v botanickém oddělení v Lae. V roce 1972 se vrací do Austrálie a působí jako kurátor v Australian National Herbarium až

do svého odchodu do důchodu v roce 2000. Jako důchodce se vrací do rodného Estonska – bohužel nikoliv na dlouho.

Heinar byl v prvé řadě terénním bryologem a sběratelem – miloval expedice a terénní výzkum vůbec a nashromáždil během svého života obdivuhodný materiál mechorostů a lišejníků. Za jeho působení se herbář kryptogam v australském hlavním městě se svými 65.000 položkami stal největším herbářem kryptogam jižní polokoule. Jeho bohaté, velmi precizně sbírané a cenné dokladové položky v mnoha duplikátech nalezneme i v řadě zahraničních herbářů, se kterými vystoupil jako kurátor v čilý výměnný kontakt (kolik kurátorů se v dnešní době snaží o výměnu nasbíraného materiálu a tím o rozšíření a zhodnocení sbírek, u kterých působí?); jeho položky máme i v Praze. Zvláště bohaté a významné jsou jeho sběry z území Papua Nová Guinea, avšak neméně cenné jsou i doklady z celé východní části Austrálie včetně Tasmánie a v posledních letech jeho působení i z Vanuatu. Vydával exsikátovou sbírku australských mechů, která dosáhla počtu 699 položek (poslední série vyšla již v Helsinkách). Publikoval přes 50 floristickej a taxonomicky zaměřených prací převážně o mechách, ale i o játrovkách a lišejnících. Svou nejvýznamnější soubornou práci, katalog australských mechů, však již nestihl dopsat. Zemřel 29.8.2001.

Jsem rád, že jsem mohl osobně poznat tohoto skromného, přívětivého a velmi uctivého člověka alespoň při společné práci na poli ohrožených mechorostů. Jeho pozvání navštívit jej v Austrálii se stalo nyní nerealizovatelným nejen zdánlivě.

J. Váňa

PROF. DR. JERZY SZWEYKOWSKI (1925 – 2002)

Co se může vybatit v mysli člověku, který jednoho rána při pročítání zpráv na Bryonetu najde tragickou informaci předanou profesorkou Zofii Szweykowskou-Kulińskou, že její rodiče právě zemřeli při automobilové nehodě, dne 8.11.2002? V tomto případě v prvé řadě asi vzpomínka na krásné a milé setkání s polskými bryology v Karpaczi v září 2002, necelé dva měsíce před tragickou událostí, kdy jsme spolu s prof. Szweykowskim, otcem Zofie, při exkurzi na polské straně Sněžky hovořili o jeho plánech konečně dokončit rukopis o listnatých játrovkách Polska, kdy jsme si sdělovali poslední zkušenosti z taxonomických a genetických studií játrovek... Anebo se vzpomínky vrací do roku 1977 – tehdy jsme se spolu s ním a dalším milým kolegou z Maďarska Tamásem Pócssem vypravili jednoho dne společně do vilky věhlasného německého hepatikologa Riclefa Grolleho v Jeně. V té době se tam krátce zastavila jedna z legend bryologie – Sinske Hattori a jen o málo „menší legenda“ – Hiroshi Inoue; za možnost osobního setkání s nimi jsme doslova „pospíchali přes hory“. A zde se zrodila myšlenka, která hrála velkou roli v době prakticky nemožných osobních kontaktů mezi bryology z tehdy „východní zóny“ a bryology z kapitalistického světa. Ustavili jsme pracovní skupinu pro kooperaci programů bryologů socialistických zemí (CEBWG) – a pod hlavičkou této neformální „nadnárodní“ instituce jsme začali pořádat sympózia s hojnou účastí pozvaných hostů ze západních zemí (to se v té době, na rozdíl od možnosti vyrazit na obdobné konference na západ, podařilo). První se konalo v Egeru (pracoviště prof. Pócsa), druhé v Poznani (kde působil až do své smrti prof. Szweykowski), třetí v Praze – kde jsme se setkali opět ve stejném složení jako kdysi v Jeně i s oběma kolegy z Japonska, jakož i mnohými dalšími významnými osobnostmi.

Prof. Szweykowski se narodil 11.7.1925 v Krakově. Svá botanická studia zahájil již v roce 1943 na podzemní varšavské univerzitě v době okupace Polska. Promoval v roce 1948 již na univerzitě v Poznani s disertací věnovanou rezervacím Pomorza Zachodniego. Od roku 1960 působil jako vedoucí katedry experimentální systematiky, která se stala později základem katedry genetiky. Patřil k těm šťastným, kteří mohli absolvovat i stáž v USA (on na University of California v Los Angeles a na Duke University v Durhamu, N.C.). Pod jeho vedením se genetické pracoviště univerzity v Poznani stalo jedním z nejvýznamnějších center genetiky ve světě. Navíc patřilo k těm málo pracovištím, kde se studovala a stále studuje populační genetika mechorostů – toto pracoviště lze bez nadsázky označit za nejvýznamnější genetické pracoviště zabývající se

mechorosty vůbec. Zájem prof. Szweykowského se však nesoustředil pouze na játrovky – známé jsou např. jeho genetické studie na komplexu *Pinus mugo* nebo na rodu *Aconitum*.

Prof. Szweykowski byl však vynikajícím znalcem játrovek nejen po stránce genetické. Významně přispěl k prozkoumání játrovkové flóry mnohých částí Polska (ale i slovenské části Tater), inicioval vydávání bodových kartogramů s rozšířením játrovek v Polsku, které vycházelo z jeho stěžejního díla „Prodrum florae hepaticarum Poloniae“ (1958), vydával i exsikatovou sbírku a hlavně vychoval velké množství žáků. A ač profesí většinu života vlastně genetik (jeho manželka byla profesorkou fyziologie rostlin), už vůbec nepatřil k tzv. „laboratorním“ vědcům – ještě ve svých 77 letech se účastnil s námi všech exkurzí na hřebeny Krkonoš.

Ve vzájemné komunikaci jsme si spolu vždy dobře rozuměli nejen jazykově, ač on hovořil vždy polsky a já česky. Po posledním setkání jsme si ještě stačili vyměnit vzájemně seznam separátů, které z publikovaných prací toho druhého ve své knihovně postrádáme, a chybějící separáty si doplnit. Typické a – i v době kdy e-mail již nebyl pouhou utopií – běžné „bardzo dziękuję“ stejně jako „łączę serdeczne pozdrowienia“ si již bohužel nepřečtu.

J. Váňa

R E C E N Z E

Cortini Pedrotti Carmela (2001): Flora dei muschi d'Italia. Sphagnopsida – Andreaeopsida – Bryopsida (I parte). – Antonio Delfino Editore, Roma. XII+818 p. ISBN 88-7287-250-2.

Kdo z bryologů se kdy pokoušel určit materiál dovezený ze Středomoří či Alp, jistě mi potvrdí, že jde o mimořádně svízelný úkol. Vinu na tom pochopitelně nese absence jakékoli moderní flóry území. Jistě tedy nejenom já jsem zajásal nad zprávou o vyjití první části italské mechové flóry, pod níž je jako autorka podepsána profesorka C. Cortini Pedrotti, nestorka současné bryologické scény v Itálii. Veskrze pozitivní recenze díla od Ch. Prestona (<http://www.plant-talk.org/Pages/27mossfl.html>), stejně jako kratší zpráva uveřejněná v Bryologische Rundbriefe 53.6 (http://www.bryologie.uni-bonn.de/deutsch/content/Bryo_Rund.htm) mé očekávání pochopitelně pouze umocnily. Co tedy náš uživatel za inzerovaných € 67,14 (v praxi u nás můžete počítat téměř se 3000 Kč po přičtení poštovného) získá?

Třístránková předmluva shrnuje dosavadní historii italských bryoflor, přibližně stránkový úvod pak podává přehled použitého taxonomického pojetí a hlavních zdrojů, z nichž autorka čerpala. Jinak v knize obecné kapitoly nenajdeme, jedinou pomůckou pro méně zkušené uživatele bryologických klíčů a flor je téměř dvacetistránkový terminologický slovníček (italsko-italský).

Obvyklý klíč k určení čeledí, rodů či izolovaných druhů rovněž v knize není – je zde pouze osmistránkový přehled systému se stručnou charakteristikou popisovaných taxonomických jednotek do úrovně řádů. Předpokládá se tedy, že uživatel je schopen či mu někdo pomůže jej nasměrovat do správné čeledi nebo v některých případech podčeledi; k podčeledím v některých případech (*Dicranaceae*) od čeledí klíč je, jindy (*Pottiaceae*, *Bryaceae*) není. Uspořádání systému je pojato velmi klasicky – akceptovány jsou pouze tři třídy (*Sphagnopsida*, *Andreaeopsida*, *Bryopsida*); v rámci poslední ze tříd je systém obdobný např. systému klíče Pilous et Duda (1960) – po nematodontních zástupcích následují haplolepidní řády, a poté řády *Funariales*, *Schistostegales*, *Bryales*, *Orthotrichales* a *Hedwigiales* (ostatní řády by měly vyjít v druhém svazku flóry). Neobvyklé (a nesprávné) je pouze zařazení *Encalyptales* mezi haplolepidní řády.

Každý rod je vybaven čtvrt- až půlstránkovým popisem, téměř stejně dlouhý popis je ve většině případů i u druhů; v některých případech jsou krátce popsány i infraspecifické taxony. V ilustracích leží značná část informační hodnoty celého díla, obrázky totiž zachycují všechny (!)